

Praznik na Dobrovi

7. maj 1942. Proti Ljubljani se vrača kolona italijanskih vozil, kamioni, polni vojakov. V strelcih so prečesali Babnogorsko hribovje, zaman napadli partizansko taborišče na Ključu, zibelko partizanskega upora v Dolomitih. Z orožjem in grozodejstvi so želeli za vselej upogniti vratove upornikom v Dolomitih. Nečesa pa le niso dojel. Opazovali jih je budno oko stražarjev, domačinov, članov vojaške zaščite, željnih maščevanja za prelo kri in požgane domove.

Na Vetrniku je počila puška stražarja, sporočilo pripravljene fantom in dekletom, ki so doslej poznali le plug in lopate, sporočilo upora, da je sovražnik na poti. Fantje in moške, med njimi tudi dekleta iz Babne gore, Hruševa, Gaberja, Šujice, iz vseh dobrovskih zaselkov, so pripravili puške, kmetje so postali bombaši, delavci ostrostrselci, vsi preprosti ljudje z junaškim srcem. Nekaj desetih domačinov je razbilo številčno neprimerno močnejšo sovražno vojsko, jo spravilo na kolena in jo prisililo v beg.

Ta dan junaške akcije Vaške zaščite je zapisan v zgodovino Dobrove kot praznik spomina na zmago, po tem dnevu je bila poimenovana nova osnovna šola na Dobrovi. Šola sedmega maja.

Tudi letošnje praznovanje krajevnega praznika 7. maja so krajanje nadvse slovesno proslavili hkrati s prijatelji, Slovenci iz avstrijske Koroške, s katerimi vzdržujejo bratstvo skupnega slovenstva, tako, kot je v svojem pozdravnem nagovoru krajanom Dobrove dejal ing. Wieser Feliks, tajnik Zveze slovenskih organizacij Koroške:

ODBOJKARSKI TURNIR Srečanje pobratimov

V počastitev dneva OF smo bili te dni priča številnim proslavam in prireditvam. Tako so se 22. aprila srečali na parketu telovadnice v Študentskem naselju v Rožni dolini tudi mladi odbojkarji pobratenih mest Ljubljane, Zagreba in Reke. Selekcije fantov in deklet posameznih mest so se pomerile v odbojgarskem turnirju.

Med ženskami so bile najboljše Rečanke, sledile pa so jim Zagrebčanke in Ljubljančanke. Pri moških je prvo mesto zasedla ekipa Reke, sledila je ekipa Ljubljane in Zagreba. Vse ekipe so prejele pokale, ki pa so se med seboj razlikovali po velikosti, pač glede na uvrstitev, ki so jo dosegle.

Na turnirju so mladi pobratenih mest še utrdili že ustvarjene prijateljske vezi. Marsikateri iz Zagreba in Reke pa je spoznal še kakšno zanimivost našega glavnega mesta in utrip življenja in dela v njem, še posebej mladine.

IVO BREČIČ

Kulturni dogodek v KS Krim-Rudnik

23. marca smo dočakali v KS Krim-Rudnik lep kulturni dogodek. V dvorani KS je kulturna komisija pri KS organizirala likovno razstavo akademskega slikarja Staneta Jagodiča.

Na otvoritvi sta sodelovali gostji: harfistka Pavla Uršič in pesnica Neža Maurer. V programu, ki je bil posvečen »Letu otroka«, smo slišali otroške pesmi Maurerjeve in krajši nastop Uršičeve, ki je po slikarjevi želji zaigrala melodije iz različnih obdobij, od skladb iz 16. stoletja do glasbe modernih avtorjev (Petrič).

28. marca so se občinstvu v okviru razstave predstavili še štiri mladi pesniki: Brane Mozetič, Nives Vidrih, Andrej Drapal in Borut Božič.

O slikah — grafikah vse najboljše. Pozdraviti velja slikarjevo težnjo približati umetnost ljudstvu. Vprašanje pa je, koliko je ljudstvo pripravljeno sprejemati umetnost!

Ce primerjamo oba večera, ugotovimo, da je bilo na prvem približno 70 ljudi na drugem pa točno 13.

Ta podatek bi že bil dovolj za razpravo o (ne)kulturalnosti, ali nerazumevanju nekaterih oseb za podobne prireditve.

P. K.

»Mi smo en sam narod, narod Slovencev, ki ga ločuje državna meja v dva nasprotna politična sistema. Toda ostaja slovenska kultura, ki ne pozna meja, tu so prijateljski stiki in moralna podpora našemu boju za svobodo slovenskega, našega jezika, za enakost Slovencev prek meje. Naše prijateljstvo je trdno, kot je trdno bratstvo med svobodnimi ljudmi in tistimi, ki jim je domač, slovenski jezik ograjen z nešteti ovirami.«

Ob zvokih Internacionale je zadržela dvorana Kulturnega doma. Iz grl domačih pevcev je zadonela pesem upora. Kmetice z razbrzdanimi čeli, od vetrov zgubani mi lici, delavci, ki si ne morejo izmiti trdih žuljev z dlani, ostareli obrazi pevcev, ki jih je pesem prenesla v čas upora in ki jim svetloba ožarja lica, mladina, topli glasovi, ki si s pesmijo kujejo svojo prihodnost, pevi brez metaljkov pod vratom, brez temnih slavnostnih oblek, pevke kmetice in delavke brez dolgih kril. In ni me sram priznati, da so se mi ob njihovih razjarjenih obrazih zasolila lica in da so se ljudje v dvorani v duhu preselili v leto 1942.

Dobrova z vami in zaselki je ponosen kraj. Slavnosti so se udeležili predsednik IS občine Vič, France Martinec, sekretar OK ZKS Darko Perovšek, predsednik občinskega odbora ZZB NOV Vič Stane Vrhovec in Vrhovski Slavko, ki je bil tistega zgodovinskega dne v Ključu v središču bojev. Navzoč je bil tudi tovariš Malovrh, predsednik občinske SZDL, domačin, na čigar ramenih je zrasla nova osnovna, celodnevna šola na Dobrovi, ponos našega kraja.

Podeljena so bila tudi priznanja OF in priznanja KS Dobrova družbenopolitičnim delavcem, ki s svojim delom nesebično gradijo boljši jutri v KS Dobrova.

To slavje je zaključeval v celoto stare, srednje in najmlajše generacije otroški pevski zbor, ki je z ubranimi, drobnimi glasovi, kot bi zazvonili prvi pomladni zvončki, zapel »Kolo tovariša Tita«. Mala folklorna skupina je v burnem aplavzu razgibala polno dvorano.

Zal nismo mogli pozdraviti v svoji sredini pevskega zbora iz Slovenske Koroške, ker jim je prihod preprečil novozapadli sneg na mejnih prelazih, ostala pa nam je velika plošča njihovih pesmi, ki jo je izročil ing. Wieser predsedniku KS Dobrova tov. Potočniku.

MINKA KRVINA

ŠPORTNA TEKMOVANJA

Za pokal 7. maja so na Dobrovi tekmovali štiri ekipe in sicer: Športni klub Slovenske mladine iz Celovca ter nogometni klubi Ljubljanskih mlekarn, Polhovoga Gradca in Dobrove. Rezultati v nogometu so bili naslednji: Pokal turnirja — torej 1. mesto je osvojil nogometni klub Dobrova, nato pa sledijo nogometni klub Ljubljanskih mlekarn, športni mladinski klub Celovec in nogometni klub Polhov Gradec.

Tekmovali so tudi v namiznem tenisu, kjer so bili rezultati naslednji: 1. mesto ekipa Polhov Gradec, 2. mesto ekipa iz Horjula, 3. mesto ekipa Dobrova I. in 4. mesto ekipa Dobrova II.

K umevanju Jagodičevega dela

Nisem umetnostni zgodovinar. Ne spoznam se na vse skrivnosti likovnega ustvarjanja. Spomnim pa se zimske nedelje, mislim, da je bilo pred novim letom. Sonce, ki nam je bilo to zimo skopo, je sijalo in grello. Odšel sem na sprehod, na Golovec. Gazil sem in gazil, prišel na ravan nad Jesihom in nadaljeval. Tam se nisem hodil, in sem se odločil, da bom sledil markacijam. Prišel sem na plan na Gornjem Rudniku. In tu nekje prebiva Stane Jagodič, sem vedel. Smrkav otrok z mrazom ožarjenimi lici mi je pokazal pot. Vstop v slikarjevo sobo je bil vstop v nov svet. Kakšna razlika! Zunaj si zastiraš oči, da ti jih sončni žarek ne poškoduje — in notri — objekti vseh oblik in velikosti. Iz teme v svetlobo, v človeka. Pomiriš se, popiješ šilce domačega, dvakrat žganega.

Veje vate duh po teptani zemlji, zavest kočarjev, boj za obstanek. V nekaterih slikah slišiš šepetanje vesolja, pomirjajoče glasove vesolja — matere zemlje.

PETER KOSMAČ

Kdo so neznani partizani?

Prvi slovenski proletarski udarni bataljon »Tone Tomšič« je bil ustanovljen 12. junija 1942 na Zapotoku. Prvo srečanje preživelih borcev tega bataljona s proslavo je bilo natanko po petintridesetih letih v soboto 11. junija 1977 na kraju ustanovitve pred zapotoško šolo. Ob tej priložnosti so odkrili spominsko ploščo, šolsko poslopje pa preimenovali v »Dom borcev« in mladine občine Ljubljana Vič-Rudnik. Skupščina občine Ljubljana Vič-Rudnik je 27. aprila lani ob proslavi na Igu temu bataljonu podelila tudi domicilno listino. Za izkaz te časti je bilo poleg kraja ustanovitve odločilno tudi to, da so večino borcev proletarskega udarnega bataljona sestavljali partizani z območja sedanje občine Ljubljana Vič-Rudnik. Čeprav bo v kratkem napisana tudi zgodovina te zgodovinske partizanske enote, pa žal za mnoge izmed teh borcev še nimamo potrebnih podatkov. Za pomoč pri zbiranju se obračamo na bralce »Naše komune«.

Komanda 1. čete bataljona »Ljubo Šercer« je 11. junija 1942 poslala v proletarski udarni bataljon trideset partizanov, deloma samo z navedbo priimka oziroma partizanskega imena. Od teh nam jih je uspelo poistovetiti 19, za druge imamo samo podatke, ki smo jih prepisali iz listine. Za štiri so v omenjenem seznamu priimki in imena in sicer: Kolarič Svetovid, Podobnikar Stane, Hribar Anton in Semrov Tine. Za nadaljnjih pet imamo samo priimke in to: Remec, Peterlin, Dremelj, Vertelj in Šimenc, za dva pa samo imena oziroma partizanska imena Dušan in Bojan. Iz nekega dopisa poveljstva te čete štibu bataljona izhaja, da je Dušan partizan Franče Cimperman, ki je bil skupaj z Jožetom Glavanom-Cvetom poslan v štib bataljona za kurirja, v seznamu 1. čete pa je edini Bojan partizan Bojan Modic, roj. 13.5.1925 v Ljubljani, Slomškova 15, dijak gimnazije.

OB DNEVU OF Je zajec izdal skrivališče?

Pred koncem italijanske ofenzive poleti 1942 se je vodstvo Narodnoosvobodilnega gibanja prebilo s Kočevskega Roga na Lipoglav pri Ljubljani in od tam 17. 10. 1942 v Polhograjske Dolomite. Člani CK KPS so nekaj časa prebivali na Toškem čelu pri Omečevih, člani Izvršnega odbora OF pa v gozdnem bunkerju v bližini. Konec leta 1942 se je IO OF preselil na Babno goro, kjer je ostal v skrivališču do marca 1943, nato pa se je preselil v bunker na Osredku pri Birčevih in tukaj

ostal vse do aprila 1943, ko so se člani odbora ponovno vrnili na Kočevsko.

Ob letošnjem praznovanju dneva OF smo se oglasili na Osredku, gručnati vasi tik pod vasjo Topol, bolj znano pod imenom Katarina. Nizka, deloma prenovljena hiša na Osredku številka 1 nosi v zidovju preprosto spominsko ploščo, na kateri lahko razberemo, da so v tej hiši marca in aprila 1943 bivali člani IO OF.

»Sem smo se preselili šele leta 1952«, nam je povedala Marjana Florjan, sedanja gospodinja »pri Birčevih«. Tedanji gospodarji, ki so v bunkerju spodaj skrivali člani IO OF, so se pisali Košir, hiši pa se po domače reče »pri Birčevih«. Kmalu po vojni so Koširjevi odšli menda v Ameriko. Ostala je le gospodarjeva sestra.

Potlej nam je Marjana pripovedovala, da je bilo v vasi le malo izdajalcev, saj so vaščani bili naklonjeni partizanom. Ljudje celo pripovedujejo, da je prav Koširjeva gospodinja nekoč rešila ranjence, ko je z mlekom polila krvave sledi, da niso mogli niti s psi odkriti skrivališča.

»Zato ni čudno,« je poudarila Marjana, »da so prav Birčevim zaupali pomembno nalogo, naj bi v svoji hiši skrivali člani Izvršnega odbora.« Pa vendarle so Italijani bunker odkrili, je povedala Marjana. »V vasi še danes nihče ne ve, ali so bunker izdali, ali so ga odkrili po naključju. Pravilo so celo, da je ušel domači zajec ter jo ucvrl prav k loputi skrivnih vrat v skrivališče. In Italijani, ki so bržkone želeli prečeno, so tako odkrili skrivališče.«

Prayzprav vam ne vem povedati, kaj se je zgodilo potem. Pravilo so, da so prestregli dva partizana in ju kmalu zatem ustrelili. Še sreča, da niso ujeli nobenega glavnega, saj so se menda v bunkerju skrivali pomembni možje, med njimi tudi Boris Kidrič in Edvard Kardelj.

Niti ni jasno, zakaj Italijani niso pobili domačih, čeprav so jih že postavili pred puške.

Sedanja Florjanova domačija na Osredku ni velika. Komaj dober hektar je vsega skupaj in le ena krava je v hlevu. Marjanin mož je zaposlen, ona pa je ostala doma na domačiji. Ostali pa so tudi spomini ter skromna spominska plošča, ki prča o burnih dogodkih tistih herojskih dni.

Rado Radešček

Le skromna spominska plošča na Birčevi hiši prča, da se je v tej hiši marca in aprila 1943 skrival Izvršni odbor Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

AMATERSKA GLEDALIŠKA DEJAVNOST Uspešna repriza

Mladi gledališčniki KUD Svoboda Vič, ki delujejo v krajevni skupnosti Malči Beliči so ob koncu preteklega leta pod vodstvom režiserja Matjaža Zupančiča pripravili dva dvajsetminutna skeča, ki obravnavata teme iz časov narodnoosvobodilnega boja. To sta deli Vitomila Zupana: »Gospod Lisjak« in Mateja Bora: »Punt«.

V domači dvorani so poželi zelo dober uspeh, v preteklem mesecu pa so se tudi odpravili gostovat v Iško vas. Kje so vzroki za sicer napol prazno dvorano v Iški vasi, bi težko ugotovili. Morda je bil tudi to vzrok, da igralci niso zaigrali popolnoma tako kakor znajo. Pa vendar je bila njihova igra, predvsem če upoštevamo, da so vsi amaterji, ki so se šele pričeli srečevati z odrskimi deskami, na zavidljivo visoki ravni. V dvorani v Iški vasi so uspeli ustvariti zanimivo napeto atmosfero z zaokroženim kulturnim večerom, ki sta ga sestavljala oba skeča in recital. Ob burnem smehu, ko so partizani prevarali gospoda Lisjaka in ga odnesli z odra, se je prepletal aplavz.

S podobnimi srečaji in izmenjavami posameznih gledaliških skupin, ki delujejo v naši občini, bi prav gotovo marsikje krajane pritegnili v domače, sedaj večinom samevaajoče dvorane. Obenem bi sčasoma tudi izkoreninili miselnost, da so gledališka kultura le profesionalna gledališča v centru mesta. Le tako bi kulturno ustvarjalnost lahko znova približali delovnemu človeku.

IVO BREČIČ

TUDI LETOS Makov teden

Mladinci iz KS Krim-Rudnik so tudi letos organizirali že tradicionalni Makov teden, ki je bil šesti po vrsti. Namen srečanj in prireditev, tako kulturnih kot tudi vzgojnoizobraževalnih in športnih, je predvsem povežati mlade iz KS in občine ter skupaj praznovati Dan mladosti in praznik te krajevnih skupnosti.

Makov teden se je pričel 12. maja z otvoritvijo fotoraizstave članov fotokluba UČ ter nastopom študentskega komornega zbora. Dan kasneje v nedeljo pa se je blizu 600 mladincev iz dvajsetih osnovnih organizacij ZSMS pomerilo v prijateljskih športnih srečanjih in sicer so tekmovali v košarki, nogometu, namiznem tenisu, šahu in streljanju.

V ostalih dneh pa so se vrstila še: predavanja o alpizmu, literarni večer, večer s kitaro, fotografije v naravi, dve veseli enodejanski na Lavrici, zaključili pa so to pomenjanje vredno srečanje mladih s sprejemom lokalne štafete ter podelitvijo nagrad.